

ΜΕΘΟΔΟΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

4^ο εξαμήνου

Καθηγητής Χ. Σακονίδης, Α. Κλώθου-ΕΔΙΠ, Ε. Παπαντή-ΕΤΕΠ

Το σύστημα αναφοράς ΑΡΑ (American Psychological Association)

Βασικές πληροφορίες για την ορθή χρήση του
με παραδείγματα

Ελένη Παπαντή - ΕΤΕΠ

APA

Το σύστημα αναφοράς APA (American Psychological Association) είναι ένα από τα πιο διαδεδομένα συστήματα παραπομπών και παράθεσης βιβλιογραφικών αναφορών.

Παρακάτω δίνονται βασικές πληροφορίες και παραδείγματα για την ορθή χρήση του με παραδείγματα.

Ως παραπομπή εννοούμε ουσιαστικά τον τρόπο με τον οποίο δηλώνουμε στον αναγνώστη του κειμένου μας ότι μία ορισμένη πληροφορία ή ιδέα που παρουσιάζουμε στη ροή της εργασίας μας έχει προέλθει από μια άλλη πηγή.

Για κάθε μία από αυτές τις παραπομπές, θα πρέπει στο τέλος της εργασίας μας να υπάρχει και η αντίστοιχη αναφορά.

Αν χρησιμοποιήσουμε αυτολεξεί μια ξένη φράση, θα πρέπει να τη γράψουμε σε εισαγωγικά και θα πρέπει να προηγείται ή να ακολουθεί η παραπομπή στην πηγή της. Αυτό το κείμενο τότε, μπορεί να έχει έκταση έως 10 γραμμές και δεν πρέπει να το επαναλάβουμε περισσότερες από μία έως δύο φορές στην εργασία. Στην περίπτωση που αντιγραφεί μέρος και όχι ολόκληρη φράση, στο τμήμα αυτό τότε θα πρέπει να προηγούνται ή να έπονται τρεις τελείες (...), ανάλογα με τον τρόπο τεμαχισμού του.

Αν για κάποιο λόγο παραλειφθεί κείμενο χρησιμοποιούμε τρεις τελείες (...) όταν το κείμενο βρίσκεται μέσα στην πρόταση.

Όταν παραληφθεί κείμενο μεταξύ δύο προτάσεων χρησιμοποιούμε τέσσερις τελείες (...).

Αποφεύγουμε τις υποσημειώσεις, εκτός και αν
κάτι τέτοιο είναι απαραίτητο.

Αν χρησιμοποιούμε υποσημειώσεις αυτές θα
πρέπει να είναι υποσημειώσεις σελίδας.

ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ ΕΝΤΟΣ ΚΕΙΜΕΝΟΥ (In-text Citations)

Κατά το πρότυπο ΑΡΑ, οι παραπομπές στο κείμενο παρατίθενται μέσα σε παρένθεση, π.χ. (Παπαδόπουλος, 1992) ή (Παπαδόπουλος, 1992:4), όταν αναφέρεται και η σελίδα.

Άμεση παραπομπή

Παραδείγματα:

- Οι Γεωργίου και Νικολάου (1998) υποστήριξαν ότι «υπάρχει σχέση μεταξύ της επιμόρφωσης και κατάρτισης των εκπαιδευτικών και του επιπέδου της τεχνοφοβίας που ενυπάρχει σ' αυτούς» (σελ. 47).
- Ο Ιωάννου (1979) υποστήριξε ότι «η ποιότητα της παρεχόμενης εκπαίδευσης συνδέεται άμεσα με την επιμόρφωση και κατάρτιση των εκπαιδευτικών» (σελ. 142).

Εναλλακτικά:

- «Η ποιότητα της παρεχόμενης εκπαίδευσης συνδέεται άμεσα με την επιμόρφωση και κατάρτιση των εκπαιδευτικών» (Ιωάννου, 1979, σελ. 142).

Έμμεση παραπομπή

Παράδειγμα:

- Η έρευνα έχει δείξει ότι σε κάθε περίπτωση υπάρχει στενή σχέση μεταξύ της επιμόρφωσης και κατάρτισης των εκπαιδευτικών και του επιπέδου της τεχνοφοβίας που ενυπάρχει σ' αυτούς (Γεωργίου & Νικολάου, 1997).

Σημείωση: Ο αριθμός σελίδας δεν είναι απαραίτητος όταν παραφράζουμε αυτό που γράφουμε, το οποίο έχει ερευνηθεί από άλλους, ωστόσο είναι χρήσιμο να υπάρχει.

Παραπομπή από δευτερεύουσα πηγή

Παράδειγμα:

- Ο Νικολάου (όπως αναφέρεται από τους Ιωάννου & Γεωργίου, 2003), υποστήριξε ότι υπάρχει στενή σχέση μεταξύ ηλικίας και κατανόησης χρονικών εννοιών από το παιδί.

Περισσότερες από μία παραπομπές μαζί

Αν παραπέμπουμε ταυτόχρονα σε δύο ή περισσότερα διαφορετικά κείμενα, ως διαιρετικό σημείο μεταξύ των παραπομπών σε ξενόγλωσσο κείμενο θέτουμε το σύμβολο του αγγλικού ερωτηματικού «;», ενώ σε ελληνόγλωσσο κείμενο το σύμβολο της άνω τελείας «·». Παράδειγμα για ελληνόγλωσσο κείμενο:

•Αρκετοί ερευνητές έχουν αποδείξει ότι υπάρχει σχέση μεταξύ της ποιότητας της παρεχόμενης εκπαίδευσης με τη συνεχή επιμόρφωση των εκπαιδευτικών (Ιωάννου, 1979· Παναγιώτου, 2003· Αθανασίου & Νικολάου, 2013).

Στην περίπτωση που παραπέμπουμε στην εργασία ενός συγγραφέα, τότε γράφουμε το επίθετό του και το έτος δημοσίευσης εντός παρένθεσης. Π.χ.: Σύμφωνα με τον (Κόκκο, 2005) ή Κόκκο (2005)...

Στην περίπτωση που μία εργασία έχει δύο συγγραφείς, τότε παραπέμπουμε και στα δύο ονόματα κάθε φορά που αναφερόμαστε στο έργο τους.

Αν μία εργασία έχει τρεις έως πέντε συγγραφείς, τότε την πρώτη φορά που θα παραπέμψουμε σε αυτήν θα καταγράψουμε τα επίθετα όλων των συγγραφέων κι από εκεί κι έπειτα θα παραπέμπουμε μόνο στο επίθετο του πρώτου συγγραφέα συνοδευόμενη από το «κ.ά.» ή «et al» στην περίπτωση ξενόγλωσσου κειμένου.

Αν ένας συγγραφέας έχει περισσότερα από ένα, βιβλία ή άρθρα, ξεκινάμε από εκείνο που γράφτηκε πρώτο, και πάντα προτεραιότητα έχουν τα ατομικά από τα συλλογικά έργα.

Αν δεν υπάρχει συγγραφέας, η αλφαβητική κατάταξη γίνεται με βάση την πιο σημαντική λέξη του τίτλου.

Αν έχουμε συγγραφέα, που στο ίδιο έτος έχει πολλές δημοσιεύσεις, τα διαχωρίζουμε με τη χρήση γραμμάτων μετά το έτος.

Παράδειγμα:

Γκαντζιάς, Γ., (2000α). Νέες Τεχνολογίες, Πολιτιστική Διαχείριση και Νέα Οικονομία. Στο Γκαντζιάς, Γ. και Καμάρας, Δ. *Η ψηφιακή Επικοινωνία και τα Νέα Μέσα στην Ελληνική Κοινωνία των Πληροφοριών*, σελ. 57-92. Λονδίνο: Zeno Publisher, Louizou Publications.

Γκαντζιάς, Γ., (2000β). Διαχείριση Περιεχομένου και Γνώσης σε Ψηφιακό περιβάλλον, *Επιλογή, Μηνιαία Οικονομική Επιθεώρηση*, Νοέμβριος.

Αν χρησιμοποιούμε ένα αυτολεξεί απόσπασμα μικρότερο των 40 λέξεων, τότε το εντάσσουμε στο κείμενό μας, χρησιμοποιώντας εισαγωγικά και μορφοποιώντας το με πλάγιους χαρακτήρες.

Αν το αυτολεξεί απόσπασμα έχει έκταση μεγαλύτερη των 40 λέξεων, τότε δεν χρησιμοποιούμε εισαγωγικά και το παραθέτουμε στη ροή του κειμένου μας ως ανεξάρτητο μέρος του, με πλάγιους πάλι χαρακτήρες.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ

Στο τέλος του κειμένου χρειάζεται να γραφούν όλες οι πηγές που χρησιμοποιήθηκαν για την τεκμηρίωση των θέσεων του συγγραφέα. Οι πηγές παρατίθενται αλφαβητικά, χωρίς αρίθμηση ή κουκίδες. Οι ελληνόγλωσσες και οι ξενόγλωσσες αναφορές είτε παρατίθενται ξεχωριστά είτε μαζί, με βάση τον επόμενο πίνακα:

Η οργάνωση στην αλφαβητική παράθεση της βιβλιογραφίας

Αα	Aa		Ηη	--		Νν	Νν		Υυ	Uu
Ββ	Bb		--	Ηη		Ξξ	--		--	Vv
Γγ	Cc		Θθ	--		Οο	Οο		--	Ww
Δδ	Dd		Ιι	Ιι		Ππ	Pp		Φφ	--
Εε	Ee		--	Ιι		--	Qq		Χχ	Xx
--	Ff		Κκ	Kk		Ρρ	Rr		Ψψ	--
Ζζ	--		Λλ	Ll		Σς	Ss		Ωω	--
--	Gg		Μμ	Mm		Ττ	Tt		--	Zz

Η παράθεση των βιβλιογραφικών αναφορών γίνεται με μικρή οδόντωση προς τα δεξιά, όλων των υπολοίπων γραμμών της παραγράφου μετά την πρώτη γραμμή.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ-

Βασικά σημεία

- Η τελική λίστα των Βιβλιογραφικών Αναφορών πρέπει να περιέχει όλες τις πηγές για τις οποίες έγινε παραπομπή εντός το κειμένου.
- Το ορθό είναι η τελική λίστα των αναφορών να φέρει τον τίτλο «Βιβλιογραφικές Αναφορές» και όχι «Βιβλιογραφία».
- Οι πηγές καταγράφονται αλφαβητικά, με βάση το επίθετο του συγγραφέα.

➤ Δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στα σημεία στίξης- τότε μπαίνει κόμμα, τότε τελεία.

➤ Δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στις μορφοποιήσεις – ποια στοιχεία της αναφοράς μορφοποιούνται με πλάγιους χαρακτήρες και σε ποιες περιπτώσεις.

➤ Στους τίτλους των βιβλίων χρησιμοποιούμε πεζοκεφαλαία.

➤ Μετά τον τόπο έκδοσης μπαίνει η ένδειξη «Εκδόσεις» μόνο στις περιπτώσεις που αναγράφεται υποχρεωτικά στην επωνυμία του εκδοτικού οίκου.

➤ Σε περιπτώσεις που δε δηλώνεται ο τόπος έκδοσης χρησιμοποιούμε τη συντομογραφία χ.τ. (χωρίς τόπο).

➤ Σε περιπτώσεις που δεν υπάρχει χρονολογική ένδειξη(n.d.) χρησιμοποιούμε τη συντομογραφία (χ.χ.) δηλαδή χωρίς χρονολογία.

➤ Στην περίπτωση που αναφερόμαστε σε έργα του ιδίου συγγραφέα που έχουν δημοσιευτεί σε διαφορετικά έτη, τότε αναφέρουμε τα έργα του κατά χρονολογική σειρά, ξεκινώντας από το παλαιότερο προς το σύγχρονο, με βάση πάντα το έτος δημοσίευσης.

➤ Στην περίπτωση που περισσότερες από μία πηγές προέρχονται από τον ίδιο συγγραφέα και έχουν δημοσιευτεί το ίδιο έτος, τότε τις αναφέρουμε σύμφωνα με την αλφαβητική σειρά του τίτλου τους.

➤ Διαχωρίζουμε τις Βιβλιογραφικές Αναφορές σε ελληνόγλωσσες και ξενόγλωσσες.

Όταν πρόκειται για βιβλίο, σε κάθε αναφορά πρέπει να περιλαμβάνονται 4 στοιχεία:

- Συγγραφέας (ή Συγγραφείς)
- Ημερομηνία
- Τίτλος
- Πληροφορίες δημοσίευσης

Π.χ. Συγγραφέας, Σ. (2008). *Τίτλος εργασίας*. Θέση (πόλη): Εκδοτικός οίκος.

Για περιοδικές εκδόσεις (δηλαδή έντυπα που εκδίδονται σε τακτική βάση, όπως επιστημονικά περιοδικά, περιοδικά, εφημερίδες), σε κάθε αναφορά πρέπει να περιλαμβάνονται 6 στοιχεία:

- Συγγραφέας (ή Συγγραφείς)
- Ημερομηνία
- Τίτλος άρθρου
- Τίτλος περιοδικού
- Τόμος και τεύχος
- Αριθμοί σελίδων

Π.χ. Συγγραφέας, Σ. (2008). Τίτλος άρθρου. *Τίτλος περιοδικού*. Τόμος (τεύχος), αριθμοί σελίδων.

*Προσοχή: Σε κάθε περίπτωση πρέπει να δίνεται
ιδιαιτέρη προσοχή στα σημεία στίξης. Επίσης
χρειάζεται ιδιαιτέρη προσοχή στα εξής σημεία:*

Συγγραφέας – επιμελητής (ή συγγραφείς – επιμελητές)

Περιπτώσεις Συγγραφέων/Επιμελητών

Ένας συγγραφέας: Ιωάννου, Φ. ή Littleton, R. T.

Δύο συγγραφείς: Ιωάννου, Φ., & Κωνσταντινίδου, Γ. ή
Littleton, R. T., & Bryant, G.T.

Δύο – πέντε συγγραφείς: Ιωάννου, Φ., Νικολάου, Κ., & Γεωργίου, Ν. ή
Kraft, N.L., Black, T., & Holmberg, S. (μεταξύ των δύο τελευταίων ονομάτων χρησιμοποιούμε το
σύμβολο «&»).

Έξι ή περισσότεροι συγγραφείς: Ιωάννου, Φ., Νικολάου, Κ., Κωνσταντίνου, Τ., Χρήστο, Κ.,
Αντωνίου, Μ., & Γεωργίου, Ν. ή

Kraft, N.L., Black, T., Bryant, H.R., Peterson, E.E., Lefthand, F.T., & Holmberg, S. (μεταξύ των δύο
τελευταίων ονομάτων χρησιμοποιούμε το σύμβολο «&»).

Εταιρικός οργανισμός: Ένωση, Ίδρυμα, Πανεπιστήμιο, Κυβερνητικός οργανισμός.

Χωρίς συγγραφέα: Εάν ο συγγραφέας ενός βιβλίου είναι ανώνυμος, χρησιμοποιούμε τη λέξη
«Ανώνυμος» στο πεδίο του συγγραφέα.

Επιμελητής (ή επιμελητές): Παρομοίως όπως με έναν ή περισσότερους συγγραφείς αλλά με
διακριτικό «Επιμ.» (Ed. ή Eds.) μετά το όνομα ή τα ονόματά τους. Π.χ.: Αντωνίου, Μ., &
Γεωργίου, Ν. (Επιμ.).

Ημερομηνία

Θέτουμε την ημερομηνία έκδοσης σε παρένθεση μετά τα ονόματα των συγγραφέων, π.χ.: (2007).

Ιδιαίτερες περιπτώσεις:

- Σε μηνιαία εκδιδόμενα έντυπα: (2007, Ιούλιος)
- Σε εβδομαδιαία εκδιδόμενα έντυπα: (2007, Ιούλιος 13)
- Χωρίς ημερομηνία: (χ.η.) ή (n.d.)
- Υπό εκτύπωση: (υπό εκτύπωση) ή (In press)

Τίτλος

- Για τα βιβλία, με κεφαλαίο γράφεται μόνο το πρώτο γράμμα του κύριου τίτλου, καθώς και το πρώτο του υπότιτλου ή των ουσιαστικών (βασικών εννοιών και ονομάτων), π.χ. : Οι υπολογιστές στην εκπαίδευση: Μία μελέτη περίπτωσης για τη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση.
- Για τα περιοδικά, με κεφαλαία γράφονται όλα τα πρώτα γράμματα του τίτλου. Π.χ. Θέματα στην Εκπαίδευση (ή Themes in Education).
- Οι τίτλοι των βιβλίων (όχι όμως και τα κεφάλαια) καθώς και τα ονόματα των περιοδικών γράφονται με πλάγια γραφή.
- Πληροφορίες που αφορούν τον αριθμό έκδοσης ενός βιβλίου γράφεται σε παρένθεση αμέσως μετά τον τίτλο, π.χ.: *Οι υπολογιστές στην εκπαίδευση* (2^η έκδοση) ή *Cognitive psychology* (2nd ed.).
- Η περιγραφή διαφόρων υλικών γράφεται με αγκύλες μετά τον τίτλο, π.χ. [Κινηματογραφική ταινία], [Γράμμα στον εκδότη], [Μπροσούρα], [Αφίσα].

Τόπος έκδοσης και εκδότης (μόνο για βιβλία)

- Τόπος (πόλη) έκδοσης, π.χ. Αθήνα ή London.
- Εκδότης ή Εκδοτικός Οίκος, π.χ. Springer ή Μεταίχμιο. Δεν απαιτείται το διακριτικό «Inc.» ή «Co.» της εταιρείας, π.χ. Springer Inc.
- Αυτοέκδοση, π.χ. Αλεξανδρούπολη: Ιδιωτική Έκδοση.

ΤΡΟΠΟΣ ΑΝΑΦΟΡΑΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΠΟΜΠΗΣ – ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ

Βιβλία

Βιβλίο με ένα συγγραφέα

Παραπομπή

(Ιωάννου, 2000) ή «Ο Ιωάννου (2000) συνέκρινε τις αντιλήψεις... (σελ. 38).» ή σύμφωνα με τον Ιωάννου (2000)...

Βιβλιογραφική αναφορά

Ιωάννου, Μ. (2000). *Βαδίζοντας στο σκοτάδι. Μια εμπειρική μελέτη*. Πάτρα, Ελλάς: Πιεστήριο.

Εναλλακτικά:

Ιωάννου, Μ. (2000). *Βαδίζοντας στο σκοτάδι. Μια εμπειρική μελέτη*. Πάτρα: Πιεστήριο.

Ausubel, D.P. (1968). *Educational psychology: a cognitive view*. New York, Holt, Rinehart & Winston.

Βιβλίο με δύο έως πέντε συγγραφείς

Παραπομπή

(Ανδρέου, Βέρτης, & Γαλανός, 2006) ή «Οι Ανδρέου, Βέρτης και Γαλανός (2006) υποστήριξαν ότι... (σελ. 139).»

Στις επόμενες παραπομπές: Σύμφωνα με τον Ανδρέου κ. ά. (2006)...

Βιβλιογραφική αναφορά

Ανδρέου, Κ., Βέρτης, Ν., & Γαλανός, Α. (2006). *Οι ηλεκτρονικοί υπολογιστές στη σχολική τάξη* (2^η εκδ.). Πάτρα, Ελλάς: Πιεστήριο.

Εναλλακτικά:

Ανδρέου, Κ., Βέρτης, Ν., & Γαλανός, Α. (2006). *Οι ηλεκτρονικοί υπολογιστές στη σχολική τάξη* (2^η εκδ.). Πάτρα: Πιεστήριο.

Calfee, R.C., & Valencia, R.R. (1991). *APA guide preparing manuscripts for journal publication*. Washington, DC: American Psychological Association.

Μεταξύ των τελευταίων δύο συγγραφέων χρησιμοποιούμε το σύμβολο «&». Στην παραπομπή με τα ονόματα συγγραφέων εντός του κειμένου και εκτός παρενθέσεων χρησιμοποιείται το «και». Από τη δεύτερη φορά και μετά που θα παραπέμψουμε στην ίδια πηγή γράφουμε μόνο τον πρώτο συγγραφέα ακολουθούμενο από τη συντομογραφία «κ.ά.» (et al.), π.χ. (Ανδρέου κ. ά.).

Βιβλίο με έξι ή περισσότερους συγγραφείς

Παραπομπή

(Ανδρέου κ. ά., 1999) ή «Οι Ανδρέου κ. ά. (1999) έχουν διερευνήσει... (σελ 126).»

Βιβλιογραφική αναφορά

Ανδρέου, Α., Νικολάου, Χ., Σαμψών, Σ., Ιωάννου, Μ., Πέτρου, Κ., Σοφός, Φ., κ.ά. (1999). *Σχολική αποτυχία και πατερναλισμός*. Αθήνα: Πιεστήριο.

Σε βιβλίο με περισσότερους των έξι συγγραφέων γράφουμε τους έξι πρώτους και μετά τη συντομογραφία «κ.ά». Στο κείμενο χρησιμοποιούμε μόνο το πρώτο συνοδευόμενο με τη συντομογραφία «κ.ά.»

Βιβλίο από οργανισμό ή ένωση

Παραπομπή

(Πανεπιστήμιο Πατρών, 2007).

Βιβλιογραφική αναφορά

Πανεπιστήμιο Πατρών (2007). *Οδηγός επιβίωσης στην πόλη της Πάτρας* (Πληροφοριακό δελτίο Νο. 6). Πάτρα: Εκδόσεις Πανεπιστημίου Πατρών.

Αν ο συγγραφέας και ο εκδότης είναι το ίδιο πρόσωπο χρησιμοποιείται το ίδιο επώνυμο παντού.

Αν δεν υπάρχει εκδότης χρησιμοποιούμε την έκφραση (χ.ε.) (n.p.).

Βιβλίο χωρίς συγγραφέα

Παραπομπή

(Ανώνυμος, 2007)

Βιβλιογραφική αναφορά

Εάν ο συγγραφέας ενός βιβλίου είναι ανώνυμος, χρησιμοποιούμε τη λέξη «Ανώνυμος» στο πεδίο του συγγραφέα.

Merriam-Webster's collegiate dictionary (10th ed.). (1993). Springfield, MA: Merriam-Webster.

Βιβλίο με επιμέλεια

Παραπομπή

(Ιωάννου & Πέτρου, 1997)

Βιβλιογραφική αναφορά

Ιωάννου, Δ., & Πέτρου, Ε. (Επιμ). (2007). *Σχολική βία* (3^η έκδ.). Πάτρα: Πιεστήριο.

Βιβλίο – Κεφάλαιο σε βιβλίο με επιμέλεια

Παραπομπή

(Ιωάννου, 2005)

Βιβλιογραφική αναφορά

Ιωάννου, Ε. (2005). Οι υπολογιστές στη σχολική τάξη. Στο Γ. Ανδρέου, & Α. Πέτρου (Επιμ.), *Οι υπολογιστές στην εκπαίδευση. Στόχοι και επιδιώξεις* (σελ. 23-67). Πάτρα: Πιεστήριο.

O'Neil, J.M., & Egan, J. (1992). Men's and women's gender role journeys: Metaphor for healing, transition, and transformation. Στο B.R. Wainrib (Ed.), *Gender issues across the life cycle* (pp. 107-123). York: Springer.

Ηλεκτρονικό βιβλίο (e-book)

Παραπομπή

(Παναγιώτου, 2006)

Βιβλιογραφική αναφορά

Παναγιώτου, Ν. (2006). *Η εφαρμογή των νέων τεχνολογιών στη σχολική πρακτική*. Ανακτήθηκε 2 Ιουνίου 2005 από τη βάση δεδομένων ERIC.

Μεταφρασμένο βιβλίο

Παραπομπή

(Φιλίππου, 2002)

Βιβλιογραφική αναφορά

Φιλίππου, Ι. (2002). *Εισαγωγή στους υπολογιστές* (Χ. Παναγιώτου, Μτφρ.). Πάτρα: Πιεστήριο.

Λεξικό ή εγκυκλοπαίδεια

Παραπομπή

(Φιλίππου, 2002)

Βιβλιογραφική αναφορά

Φιλίππου, Η. (2004). Ελλάς: Πολιτική Γεωγραφία. Στο Χ. Παναγιώτου, & Μ. Κακογιάννη (Επιμ.), *Εγκυκλοπαίδεια της Σύγχρονης Ευρώπης* (Τόμος 4, σελ. 221-224). Πάτρα: Πιεστήριο.

Hernandez, J. & Squires, R. (1999). House plants. In T. Zollinger (Ed.), *The encyclopedia of botany* (Vol. 7, pp. 45-75). New York: Macmillan.

Διδακτορικό και Μεταπτυχιακή εργασία – έντυπη έκδοση

Παραπομπή

(Παναγιώτου, 1992)

Βιβλιογραφική αναφορά

Παναγιώτου, Θ.Χ. (1992). *Η χρήση των ηλεκτρονικών υπολογιστών στην εκπαίδευση*. Αδημοσίευτη Διδακτορική Διατριβή/Μεταπτυχιακή εργασία, Πανεπιστήμιο Πατρών, Πάτρα.

Για διδακτορικό χρησιμοποιούμε την φράση «Αδημοσίευτη διδακτορική διατριβή».

Διδακτορικό και Μεταπτυχιακή εργασία – ηλεκτρονική έκδοση

Παραπομπή

(Παναγιώτου, 1992)

Βιβλιογραφική αναφορά

Παναγιώτου, Θ.Χ. (1992). *Η χρήση των ηλεκτρονικών υπολογιστών στην εκπαίδευση*. Αδημοσίευτη Διδακτορική Διατριβή/Μεταπτυχιακή εργασία, Πανεπιστήμιο Πατρών, 2006. Ανακτήθηκε 2 Ιουνίου 2005, από <http://ertg.xol.gr/thesis/index.html>

Σημειώσεις μαθήματος (ηλεκτρονική μορφή)

Παραπομπή

(Archard, S., Merry, R., & Nicholson, C. (2011)

Βιβλιογραφική αναφορά

Archard, S., Merry, R., & Nicholson, C. (2011). *Karakia and waiata* [Powerpoint slides]. Retrieved from TEPS757-11B (NET): Communities of Learners website:

<http://elearn.waikato.av.nz/mod/resource/view.php?id=174650>

Άρθρο συνεδρίου από βιβλίο πρακτικών

Παραπομπή

(Παναγιώτου, 2004)

Βιβλιογραφική αναφορά

Παναγιώτου, Γ. (2004). Διδάσκοντας με το μαθητικό υπολογιστή. Στο *Οι Τ.Π.Ε στην Εκπαίδευση: Διεθνές Συνέδριο της Ε.Τ.Π.Ε.*, 2-5 Νοεμβρίου 2004 (σελ. 32-42). Πάτρα: Εκδόσεις Ε.Τ.Π.Ε.

Shobhadevi, Y.J., & Bidarakoppa, G.S. (1994). Possession phenomena: As a coping behavior. In G. Davidsan (Ed.), *Applying psychology. Lessons from Asia-Oceania* (pp. 83-95). Carlton, Vic., Australia: Australian Psychological Society.

Άρθρο συνεδρίου από online πρακτικά

Παραπομπή

(Παναγιώτου, 2004)

Βιβλιογραφική αναφορά

Παναγιώτου, Γ. (2004). *Διδάσκοντας με το μαθητικό υπολογιστή*. Άρθρο που παρουσιάστηκε στο Συνέδριο για τις Τ.Π.Ε στην Εκπαίδευση της Ε.Τ.Π.Ε., 2-5 Νοεμβρίου 2004. Ανακτήθηκε 2 Ιουνίου 2005, από <http://www.etpe.gr/2conf/panagiotou.html>

Περιοδικά
Έντυπη μορφή
Παραπομπή

(Φιλίππου, 2002) ή «Ο Φιλίππου (2005) ερεύνησε...
(σελ. 345).»

Βιβλιογραφική αναφορά

Φιλίππου, Η. (2002). Διδάσκοντας με τη βοήθεια υπολογιστών: Μία μελέτη περίπτωσης. *Computers & Education*, 11 (2), 343-364.

Προσοχή στα σημεία στίξης!

Άρθρο με DOI (Digital Object Identifier) από επιστημονικό περιοδικό

Παραπομπή

(Ιωάννου & Σαμψών, 2002) ή «Οι Ιωάννου & Σαμψών (2002) απέδειξαν τη σχέση...

Βιβλιογραφική αναφορά

Ιωάννου, Ι., & Σαμψών, Σ. (2002). Οι Στάσεις των Εκπαιδευτικών στο Σχολείο του Μέλλοντος. *Journal of Computers and School Practice*, 22(5), 26-43.

doi:20.2023/g.hiantandcom.2002.11.231

Το αλφαριθμητικό DOI είναι μοναδική ακολουθία χαρακτήρων εκχωρημένη, προκειμένου να ταυτοποιεί ένα άρθρο και να δημιουργεί μόνιμο σύνδεσμο με αυτό στο Internet.

Άρθρο χωρίς DOI (Digital Object Identifier) από επιστημονικό περιοδικό

Παραπομπή

(Ιωάννου & Ανδρέου, 2000)

Βιβλιογραφική αναφορά

Ιωάννου, Η., & Ανδρέου, Φ. (2000). Ο υπολογιστής ως διδακτικό εργαλείο στα μαθηματικά. *Καινοτομίες στην Εκπαίδευση*, 22(2), 33-43. Ανακτήθηκε 12 Ιουνίου 2008, από <http://www.arl.com/area51/index.html>

Άρθρο από επιστημονικό περιοδικό σε βάση δεδομένων με
ελεύθερη πρόσβαση

Παραπομπή

(Ιωάννου & Ανδρέου, 2002) ή «Οι Ιωάννου & Ανδρέου (2002)
πρότειναν τον ορισμό... (παρ.3.).»

Βιβλιογραφική αναφορά

Ιωάννου, Η., & Ανδρέου, Φ. (2002). Ο υπολογιστής ως διδακτικό
εργαλείο στα μαθηματικά. *Καινοτομίες στην Εκπαίδευση*, 22.
Ανακτήθηκε 25 Απριλίου 2007, από [http:
www.storiesformaths.com/maths/ioannou.html](http://www.storiesformaths.com/maths/ioannou.html)

Harrison, B., & Papa, R. (2005). The development of an indigenous
knowledge program in a New Zealand Maori-language immersion
school. *Anthropology and Education Quarterly*, 36(1), 57-72.
Ανακτήθηκε από: Academic research Library database.

*Αν δεν υπάρχει ημερομηνία χρησιμοποιούμε αντί αυτής τη
συντομογραφία «χ.η.». Αν δεν υπάρχουν αριθμοί σελίδας
χρησιμοποιούμε τον αύξοντα αριθμό των παραγράφων.*

Περιοδικά
Εκτυπωμένη έκδοση
Παραπομπή

(Παναγιώτου, 2004)

Βιβλιογραφική αναφορά

Παναγιώτου, Κ. (2004, Ιούνιος 21). Διδάσκοντας με το μαθητικό υπολογιστή. *Καθημερινά Νέα*, 65,32.

Alladin, I. (1992). International co-operation in higher education: the globalization of universities. *Higher Education in Europe*, XVII (4), 4-13.

Harris, M., Karper, E., Stack, G., Hoffman, D., DeNiro, R., Cruz, P., et al. (2001). Writing labs and the Hollywood connection. *Journal of Film and Writing*, 44(3), 213-245.

Αν πρόκειται για εβδομαδιαία περιοδικά χρησιμοποιείται πλήρης ημερομηνία, ενώ για μηνιαία ο χρόνος και ο μήνας.

Ηλεκτρονική έκδοση
Παραπομπή

(Παναγιώτου, 2004)

Βιβλιογραφική αναφορά

Παναγιώτου, Κ. (2004, Ιούνιος). Διδάσκοντας με το μαθητικό υπολογιστή. *Καθημερινά Νέα*, 65, 32-33. Ανακτήθηκε 12 Ιουνίου 2008, από <http://www.kathimerinanea.gt/t333/panagiotou.html>

Εφημερίδα

Εφημερίδα – Εκτυπωμένη έκδοση

Παραπομπή

(Παναγιώτου, 2004)

Βιβλιογραφική αναφορά

Παναγιώτου, Κ. (2004, Ιούνιος 12). Διδάσκοντας με το μαθητικό υπολογιστή. *Σήμερα*, σελ. Δ3.

Εφημερίδα – ηλεκτρονική έκδοση

Παραπομπή

(Παναγιώτου, 2004)

Βιβλιογραφική αναφορά

Παναγιώτου, Κ. (2004, Ιούνιος 12). Διδάσκοντας με το μαθητικό υπολογιστή. *Σήμερα*. Ανακτήθηκε 11 Ιουνίου 2008, από <http://www.simera.gr>

Εφημερίδα – άρθρο χωρίς συγγραφέα

Παραπομπή

(«Διδάσκοντας με το μαθητικό υπολογιστή», 2004)

Βιβλιογραφική αναφορά

Διδάσκοντας με το μαθητικό υπολογιστή. *Σήμερα*, σελ. Δ3.

Άρθρο σε εφημερίδα έντυπης έκδοσης

Παραπομπή

(Χατζής, 2008)

Αναφορά

Χατζής, Α. (2008, 6 Οκτωβρίου). Το πανεπιστήμιο πρέπει να μένει πάντα ανοιχτό. *Καθημερινή*, σελ. 12.

Άρθρο σε εφημερίδα ηλεκτρονικής έκδοσης

Παραπομπή

(Shin, 2006)

Αναφορά

Shin, A. (2006, December 6). Trans fat banned in N.Y. eateries; city health board cities heart risks. *The Washington Post*. Ανακτήθηκε 15 Ιουλίου, 2007, από <http://proquest.umi.com>

Οπτικοακουστικά μέσα
Κινηματογραφική ταινία

Παραπομπή

(Πετρίδης, 2002)

Βιβλιογραφική αναφορά

Πετρίδης, Η. (Παραγωγός). (2002). *Οι αγώνες του Ελληνισμού* [Κινηματογραφική ταινία]. Ελλάδα: Sony Pictures.

Κινηματογραφική ταινία μέσω διαδικτύου

Παραπομπή

(Πετρίδης, χ.η.)

Βιβλιογραφική αναφορά

Πετρίδης, Η. (Παραγωγός). (χ.η.). *Οι αγώνες του Ελληνισμού* [Κινηματογραφική ταινία]. Ανακτήθηκε 24 Μαρτίου 2006, από

<http://www.cinefilstories.com/index.html>

Μουσική

Παραπομπή

(Αλεξάνδρου & Τσίμας, 2005)

Βιβλιογραφική αναφορά

Αλεξάνδρου, Φ., & Τσίμας, Ρ, (2005). *Ταξίδι στη μουσική* [Ηχογράφηση]. Αθήνα: SuperStudio Recordings.

Τηλεοπτικό πρόγραμμα

Παραπομπή

(Αλεξάνδρου, 2005)

Βιβλιογραφική αναφορά

Αλεξάνδρου, Κ. (Παραγωγός). (2005). *Ταξίδι στα σχολεία της Αλάσκας* [Τηλεοπτική εκπομπή]. Πάτρα: Κανάλι 4.

Ραδιοφωνική εκπομπή

Παραπομπή

(Αλεξάνδρου, 2005)

Βιβλιογραφική αναφορά

Αλεξάνδρου, Κ. (Παραγωγός). (2005, Ιούνιος 11). Οι ήχοι της σιωπής[Μέρος 3]. *Εθνική ραδιοφωνία της Ελλάδας*. Ανακτήθηκε 2 Ιουνίου 2007, από <http://www.radiogreece.gr>

Κείμενο από ιστοσελίδες – αναφορά στην πρώτη σελίδα

Παραπομπή

(Εθνική Στατιστική υπηρεσία της Ελλάδας, 2005)

Βιβλιογραφική αναφορά

Εθνική Στατιστική Υπηρεσία της Ελλάδας. 2005. *Στοιχεία απογραφής 2001*. Ανακτήθηκε 11 Ιουνίου 2007, από <http://www.grstats.gr>

Τεχνική αναφορά

Παραπομπή

(Παναγιώτου, 2000)

Βιβλιογραφική αναφορά

Παναγιώτου, Κ. (2005). *Διδάσκοντας με το μαθητικό υπολογιστή* (Τεχνική αναφορά 2005/2). Πάτρα: Πανεπιστήμιο Πατρών, Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης, Εργαστήριο Ηλεκτρονικών Υπολογιστών και Εκπαιδευτικής Τεχνολογίας.

Ηλεκτρονική αλληλογραφία (e-mails), προσωπική
επικοινωνία, συνέντευξη

Παραπομπή

(Πανακάκος, προσωπική επικοινωνία, Αύγουστος 12, 2011)

Αναφορά

Στις τελικές βιβλιογραφικές αναφορές, δεν μπορεί να συμπεριληφθεί η ηλεκτρονική αλληλογραφία, διότι η πληροφορία αυτή δεν μπορεί να ανακτηθεί από άλλους ερευνητές.

Το ίδιο ισχύει για τηλεφωνικές συνομιλίες, προσωπικά γράμματα κλπ.

Διαδικτυακή πηγή ολόκληρη – όχι ένα συγκεκριμένο μέρος της

Παραπομπή

Για να παραπέμψουμε σε μία ολόκληρη πηγή, δηλαδή, σε ένα ολόκληρο web site, αρκεί να αναφέρουμε το url εντός παρενθέσεως.

Π.χ.: Το Πανεπιστήμιο του Σικάγο
(<http://humanities.uchicago.edu>) αποτελεί μία
εξαιρετική περίπτωση...

Αναφορά

Είναι από τις ελάχιστες περιπτώσεις, μαζί με τα μηνύματα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου (e-mails) και τα δεδομένα συνέντευξης, που σύμφωνα με το APA δε χρειάζεται να καταγραφεί η αναφορά τους στις τελικές Βιβλιογραφικές Αναφορές. Αρκεί η παραπομπή σε αυτά εντός του κειμένου, όπως στο παραπάνω παράδειγμα.